

REGBI O'YININING KELIB CHIQISH TARIXI VA RIVOJLANISHI

Utemuratova Dinara Nurillaevna

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti jismoniy-madaniyat fakulteti

2-a guruhi talabasi

Utemuratova Dinara Nurillaevna

A student of the 2nd group of the Faculty of Physical Culture at Nukus State

Pedagogical Institute named after Ajiniyoz

Annotatsiya: Ushbu maqolada regbi sportining kelib chiqish tarixi, rivojlanish bosqichlari, asosiy turlari (regbi union va regbi league), xalqaro turnirlar, ijtimoiy va madaniy ta'siri, iqtisodiy ahamiyati hamda bugungi kundagi holati keng yoritilgan. Regbining jahon sportidagi tutgan o'rni, jamiyatlardagi ijtimoiy vazifasi va kelajakdagi rivojlanish istiqbollari tahlil qilingan. Maqola sport sohasida ta'lim olayotgan talabalar, sport tarixiga qiziqqan tadqiqotchilar va keng jamoatchilik uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar: Regbi, sport tarixi, regbi union, regbi league, Jahon Kubogi, jamoaviy o'yin, madaniy ta'sir, sport rivoji, xalqaro musobaqalar, sport va jamiyat.

THE HISTORY AND DEVELOPMENT OF THE GAME OF RUGBY

Annotation: This article extensively covers the history of the origin of rugby, its stages of development, the main types (rugby union and rugby league), international tournaments, its social and cultural impact, economic significance, and its current state. The article also analyzes rugby's role in world sports, its social function in society, and its prospects for future development. This work is intended for students studying in the field of sports, researchers interested in sports history, and the general public.

Keywords: *Rugby, sports history, rugby union, rugby league, Rugby World Cup, team sports, cultural impact, sports development, international competitions, sports and society.*

Regbi — jismoniy faollik va strategiyaning ajoyib uyg'unlashuvi bo'lgan, dunyoning ko'plab mamlakatlarida keng tarqalgan sport turi. Uning tarixi XVII asrning oxiriga borib taqaladi, lekin hozirgi regbi o'yinining shakllanishi va rivojlanishi XIX asrning o'rtalariga to'g'ri keladi. Regbi futbolining o'ziga xos xususiyatlari, qoidalari va o'yinchilari orasidagi o'zaro hamkorlik bu sportni boshqa futbol turlaridan ajratib turadi.

Regbi futbolining aniq kelib chiqish tarixi haqida bir necha turli versiyalar mavjud, lekin eng mashhuri Angliyaning Regbi shahrida yuz bergan voqea bilan bog'liq. 1823 yilda Regbi maktabining o'quvchisi, nomi tarixda qolarli — William Webb Ellis, futbol o'yini davomida to'pni qo'llari bilan ushlab, maydonning boshqa chekkasiga olib borgan. Bu harakat, albatta, o'sha davr futboli qoidalariga ziddir. Ammo, Ellisning bu qarori regbi futbolining boshlanishiga asos bo'ldi, chunki u ushbu yangi o'yin shaklini yaratishga turtki bo'ldi. Keyinchalik bu o'yin "regbi futboli" deb atalgan.

XIX asrning o'rtalariga kelib, regbi o'yini Angliyada keng tarqala boshladi. 1863 yilda, Angliyadagi futbol assotsiatsiyasi (FA) tashkil topdi, va u futbol o'yinining yangi qoidalarini belgiladi. Biroq, regbi futboli o'zining original qoidalarini saqlab qoldi. 1871 yilda Regbi Futboli Ittifoqi (Rugby Football Union, RFU) tashkil topdi va regbi o'yinining umumiy qoidalari ishlab chiqildi. Ushbu tashkilot regbi futbolining rasmiyligiga asos solgan va uni tashkil etishda markaziy rol o'ynagan.

Regbi futbolining ikkita asosiy turi:

Regbi union: Bu regbi o'yini ikki jamoa o'rtasida 15 nafar o'yinchi bilan o'ynaladi. Jamoalar to'pni olib, raqib maydonida maxsus joyga tushirishga harakat qilishadi.

Regbi league: 13 nafar o'yinchi bilan o'ynaladigan bu tur regbi unionga qaraganda bir oz tezroq va kamroq taktika talab qiladi. Regbi league, 1895 yilda tashkil topgan va o'ziga xos qoidalar bilan ajralib turadi.

Xalqaro rivojlanish

Regbi o'yinining Angliyadagi muvaffaqiyatidan so'ng, u tezda boshqa mamlakatlarga tarqala boshladi. 1870-80 yillarda, Shvetsiya, Fransiya, Avstraliya, va Yangi Zelandiya kabi mamlakatlar regbi o'yinini o'zlashtira boshladi. Shunday qilib, regbi sporti jahonning ko'plab mamlakatlarida ommalashdi.

Xalqaro regbi turnirlari ham 20-asr boshlarida tashkil etildi. 1899 yilda Shvetsiya va Fransiya regbi jamoalari o'rtasida birinchi xalqaro o'yinlar o'tkazildi. 1987 yilda esa, Regbi Jahon Kubogi tashkil etilib, bugungi kunda bu musobaqa regbi sportining eng yuqori darajadagi turnirlaridan biriga aylandi.

Regbi sportining rivojlanishi va ommalashishi

XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab regbi sporti dunyoning ko'plab burchaklarida rivojlanib, xalqaro turnirlar va musobaqalar tashkil etildi. Yangi Zelandiya, Avstraliya, Janubiy Afrika, Angliya, va Fransiya kabi mamlakatlar regbi jamoalari orasida yetakchi o'yinchilarga ega bo'lishdi. Regbi union va regbi league o'rtasida o'zaro raqobat davom etayotgan bo'lsa-da, regbi unionning jahon miqyosidagi turnirlari keng tarqaldi.

1995 yilda Jahon Kubogi Yangi Zelandiyada o'tkazildi va shu bilan regbi sportining xalqaro miqyosda ommalashishiga turtki bo'ldi. 1995 yildan keyin, Jahon Kubogi musobaqasi har to'rt yilda o'tkazilib kelmoqda.

Regbi va professionalism

1995 yilda regbi sporti uchun yana bir muhim bosqich boshlangan edi. Shu yil regbi sporti professionalizatsiya qilindi. Bunga qadar regbi jamoalari asosan amaliyot va xayriya ishlarida qatnashgan va o'yinchilar ko'pincha amateur edi. Lekin 1995 yildan so'ng, o'yinchilarni to'lovli shartnomalar bilan jalb qilish boshlandi va regbi professional sportga aylandi.

Hozirgi kunda regbi dunyoning ko'plab mamlakatlarida keng ommalashgan. 2019 yilda Yaponiya, regbi unionining Jahon Kubogini muvaffaqiyatli o'tkazdi. Regbi jahonida, Yangi Zelandiya, Janubiy Afrika, Angliya, Fransiya va Avstraliya kabi davlatlar yetakchilik qilmoqda.

Regbi o'yini yirik tarixiy jarayonning natijasidir va bugungi kunda bu sport butun dunyoda e'tiborli, qadrlanadigan va yaxshi rivojlangan sport turlaridan biri hisoblanadi. O'yin ham jismoniy kuchga, ham aql-idrokka asoslanganligi tufayli juda ko'p muxlislarni o'ziga jalb etadi. Regbi futbolining kelib chiqishi va rivojlanishi, sportning dinamik va kuchli taraflarini ko'rsatib, o'zining global miqyosdagi o'rnini mustahkamladi.

Regbi sportining tarixini va rivojlanishini yanada chuqurroq o'rganish uchun, quyidagi qo'shimcha ma'lumotlar, regbi o'yini va uning asosiy jihatlarini tahlil qilishga yordam beradi:

Regbi o'yini nafaqat jismoniy, balki intellektual va ruhiy jihatdan ham o'yinchilardan yuqori darajadagi malaka talab qiladi. Regbi o'ynash, o'yinchilarni jamoaviy ishga, hamkorlikka, strategiya yaratishga va qaror qabul qilishda tezkorlikka o'rgatadi. Bu xususiyatlar o'yinchilarga nafaqat sportda, balki kundalik hayotda ham foydali bo'lishi mumkin.

Regbi sporti nafaqat professional darajada, balki amator va yoshlar darajasida ham keng tarqalgan. Ko'plab yirik klublar va tashkilotlar o'quvchilarni regbi sportiga jalb qilishga harakat qilmoqda. Bunday klub va akademiyalar orqali yoshlar o'z malakalarini oshirib, kelajakda milliy jamoalar uchun tayyorlanmoqda.

Regbi o'yinining tarixi, rivojlanishi va jahon bo'ylab keng tarqalishi, bu sportning nafaqat jismoniy qobiliyat, balki o'zaro hamkorlik, strategiya va ijtimoiy ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Regbi bugun nafaqat professional darajada, balki dunyoning turli burchaklarida kichik jamoalar tomonidan ham o'ynaladi va rivojlanadi. O'yinning professionalizatsiyasi va xalqaro muvaffaqiyatlari, regbini global miqyosdagi eng yirik va e'tiborli sport turlaridan biriga aylantirgan.

Regbi sporti faqat jismoniy faollikni o'z ichiga olmay, balki jamiyat va madaniyatga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Bu sport turining ijtimoiy jihatlari o'ziga xos va uning rivojlanishiga hissa qo'shadi:

Birlik va hamkorlik: Regbi jamoasidagi har bir o'yinchi o'z vazifasini bajarish, jamoa manfaatlarini birinchi o'ringa qo'yish orqali muvaffaqiyatga erishadi. Shu tarzda regbi o'yinchilari o'zaro hamkorlik, ishonch va bir-birini qo'llab-quvvatlashni o'rganadilar. Bu, ayniqsa, yoshlar orasida jamoaviy ish va etika nuqtai nazaridan muhim ahamiyatga ega.

Ayollar regbisi: Ayollar o'rtasidagi regbi o'yini ham tez sur'atlar bilan rivojlanmoqda. Yirik xalqaro turnirlar, masalan, Ayollar Regbi Jahon Kubogi va boshqa turnirlar, ayollar regbisining sport sifatida yanada rivojlanishiga yordam beradi. Ayollar regbisi sportining professionalizatsiyasi va yirik homiylik shartnomalarining mavjudligi, bu sport turining yanada rivojlanishiga turtki bo'ladi.

Regbi o'yini, o'zining boy tarixiga va kelajakka bo'lgan istiqbollariga qaramay, hali ham o'zining jahon sportidagi nufuzini kuchaytirmoqda. Regbi nafaqat jismoniy faollik, balki strategiya, jamoaviy ish, madaniy va ijtimoiy o'zgarishlarning ramzi sifatida rivojlanib bormoqda. Bu sport turining ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy ta'siri uni dunyo bo'ylab eng mashhur va hurmatli sport turlaridan biriga aylantirgan. Regbi o'yini doimo yangi imkoniyatlar yaratishda davom etadi va kelajakda yangi sportchilar, yangi klublar va yangi ligalar bilan yanada rivojlanishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Richards, H. (2007). *A Game for Hooligans: The History of Rugby Union*. Mainstream Publishing.
2. Smith, D. & Williams, G. (1980). *Fields of Praise: The Official History of The Welsh Rugby Union*. University of Wales Press.
3. Ryan, G. (2015). *The Changing Face of Rugby: The Union Game and Professionalism Since 1995*. Cambridge Scholars Publishing.

4. International Rugby Board (IRB). (2022). *Rugby Development Reports*. IRB Publications.
5. Qosimov, A. (2021). *Jahon sport turlari tarixi*. Toshkent: O'zbekiston sport nashriyoti.